

Ouderenmishandeling

en de rol van de SPV in de ouderenzorg

Mirjam van Dongen

Inhoud lezing

- Wat is ouderenmishandeling?
- Bestrijding Ouderenmishandeling in Nederland vanaf 1992
- Rol SPV in bestrijding en hulpverlening ouderenmishandeling

WAT IS OUDERENMISHANDELING ?

...al het handelen...

...of het nalaten van handelen ten opzichte van een oudere persoon...

...door degenen die in een persoonlijke en/of professionele relatie met die oudere staan...

...waardoor de oudere herhaaldelijk lichamelijke, psychische en/of materiële schade lijdt...

...waarbij er sprake is van gedeeltelijke of volledige afhankelijkheid.

VOORKOMEN

- 5,6 % van zelfstandig wonende ouderen (1996, Comijs e.a.)
- 30 % mantelzorgers van dementerenden (1996, Pot e.a.)

TWEE GROEPEN:

1. Mishandeling door overbelaste (mantel)zorgers/ ontspoorde zorg
2. Moedwillige ouderenmishandeling

VERSCHIJNINGSVORMEN

- Fysieke of lichamelijke mishandeling
- Emotionele of psychische mishandeling
- Seksuele mishandeling
- Financiële uitbuiting, benadeling
- Verwaarlozing
- Schending van de grondrechten

Ouderenmishandeling krijgt mogelijk een kans bij (contexten):

- Toegenomen afhankelijkheid
- Sociaal isolement
- Rolverandering
- Loyaliteitsgevoelens voor de pleger/dader
- Overbelasting/onmacht/onkunde (mantel)zorgers
- Een geschiedenis van geweld
- Persoonlijke problemen van de pleger/dader
- Relationele voorgeschiedenis

SIGNALEN van ouderenmishandeling (1)

Slachtoffer

Pleger/dader

Omgeving

SIGNALLEN van ouderenmishandeling (2)

Slachtoffer

- Oudere maakt onverzorgde indruk
- Oudere maakt depressieve, angstige en verwarde indruk
- Onsamenhangende en tegenstrijdige verklaringen voor lichamelijke verwondingen
- Geen netwerk / geïsoleerd zijn

SIGNALEN van ouderenmishandeling (3)

Pleger/dader

- Pleger toont zich onverschillig voor de oudere óf pleger lijkt juist heel betrokken
- Pleger toont veel interesse in spullen van de oudere
- Pleger maakt een overbelaste indruk
- Schelden in aanwezigheid van hulpverlener
- Pleger wenst geen overleg/ wil in 't geheim opereren
- Pleger verhult / dekt problematiek toe

SIGNALLEN van ouderenmishandeling (4)

Omgeving

- Verdwijnen van spullen en geld
- Isolatie oudere/ geen mogelijkheid om alleen te zijn met hulpverlener
- Onverzorgde omgeving
- Niets in de koelkast
- Brieven van de woningbouw / dreigende uitzetting

VALKUILEN BIJ HET SIGNALEREN

- Verborgen problematiek
- Gevoeligheid voor signalen
- Gebrek aan kennis
- Openstaan voor ouderenmishandeling
- Grijs gebied

INTERVENTIES

Methodisch behandelen, nog in de kinderschoenen

- Zicht krijgen op de situatie
- Vertrouwen opbouwen
- Sociale vaardigheden
- Familiegesprek
- Contacteren huisarts
- Coördineren van zorg
- Doorverwijzen
- Bespreken team

*Interventies zijn afhankelijk van de intern
gemaakte afspraken.*

LANDELIJK

- 2 meldpunten in 1992
- Projecten :
  - Meld- en adviespunt
  - Consultatienetwerk
  - Aandachtsfunctionarissen
  - Scholing/training
  - Protocollen
  - Convenant

Landelijk, vervolg

- Advies en Steunpunten
Huiselijk Geweld, Frontoffice- Back office
- Meldpunt Zorg en overlast, OGGZ structuur
specialistisch team
- Extra aandacht want:
ander netwerk,
andere problematiek(ontspoorde zorg)
andere fase in attendering

Rol van de SPV

Beroepsdeelprofiel 2004:

- Zorgvragersgebonden taakgebieden:
case management en zorggerichte preventie
- Professiegebonden taakgebieden:
professionaliseren en profileren van de SPV beroepsuitoefening
- Organisatiegebonden taakgebieden:
consultatie verlenen, ontwikkelen en uitvoeren van preventie

Waar moet de aandachtsfunctionaris over beschikken?

Uit "naar methodisch handelen bij ouderenmishandeling" (Vink en van Bavel, ? 2007)

o.a. nieuwsgierig, pittig, lef, goed zelfstandig werken, doelgericht werken, creatief in oplossingen en wegen, flexibel en pragmatisch, outreachend werken, doortastend, niet- oordelend communicatief, mensenkennis, inlevingsvermogen, kan goed samenwerken, onderhandelen en afspraken maken, let op voortgang, overzicht van de sociale kaart en diverse levensgebieden, kan snel de situatie analyseren, kennis ouderenmishandeling, juridische wegen, kennis van psychiatrie, armoede, verslaving enzovoorts, kortom:

Een
**Sociaal
Psychiatrisch
Verpleegkundige**